

Poglądy Horacego na sztukę i pozycję artysty

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Horacy, *Oda IV 8 [Donarem pateras grataque Kommodus...]*, [w:] tegoż, oprac. Jerzy Królikowski, tłum. Lucjan Siemieński, Wrocław 1871, s. 154–155.
- Źródło: Horacy, *Oda III 30 [Exegi monumentum aere perennius...]*, [w:] tegoż, *Wybór pieśni*, oprac. Jerzy Królikowski, tłum. Lucjan Rydel, Wrocław 1971, s. 137.
- Źródło: Horacy, *Oda IV 3 [Poscimur, si quid vacui sub umbra...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. J. Tuwim, Wrocław 1971, s. 143–144.
- Źródło: Horacy, *Oda I 32 [Poscimur, si quid vacui sub umbra...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. T. F. Hahn, Wrocław 1971, s. 48–49.
- Źródło: Horacy, *Oda I 1 [Maecenas atavis edite regibus...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. J. Birkenmajer, Wrocław 1971, s. 3–5.
- Źródło: Horacy, *Oda III 1 [Odi profanum vulgus et arceo...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. F. Faleński, Wrocław 1971, s. 89.
- Źródło: Stanisław Stabryła, *Wstęp*, [w:] Horacy, *Dwadzieścia dwie ody*, tłum. Adam Ważyk, Wrocław 1991, s. CLIV.
- Źródło: Horacy, *Pieśń I*.

Poglądy Horacego na sztukę i pozycję artysty

Posąg przedstawiający Horacego.

Źródło: domena publiczna.

Po co człowiekowi sztuka? Jaki jest cel pisania wierszy? Od czego zależy jakość dzieła literackiego? Na te pytania odpowiedzi udzielił Horacy. Zostawił on po sobie niewiele utworów, ale jest to dorobek bardzo istotny dla kultury europejskiej. Wśród tematów, które podejmował, ważne miejsce zajmują rozważania nad tym, co jest gwarantem wysokiej jakości literatury, a także – jaka pozycja w społeczeństwie należy się artyście.

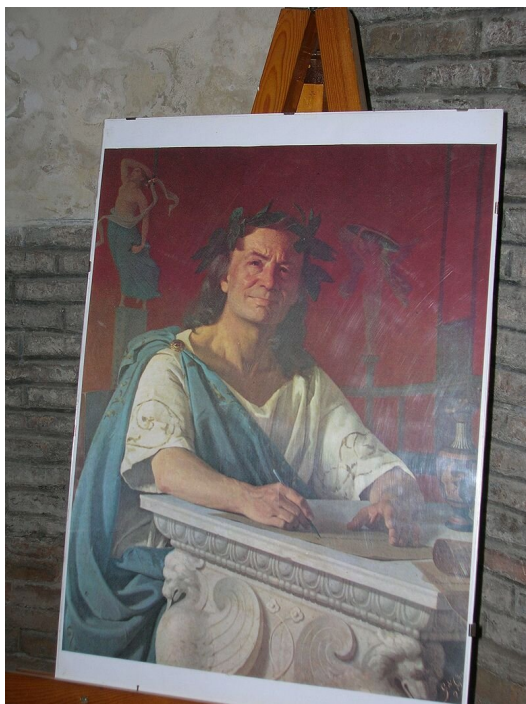
Twoje cele

- Zinterpretujesz wybrane pieśni Horacego, zawierające motywy autotematyczne.
- Dokonasz analizy poglądów Horacego na temat roli poezji w upamiętnianiu twórcy.
- Porównasz dwie koncepcje dotyczące upamiętniającej roli poezji: twórcy oraz przedstawianych wydarzeń.

Przeczytaj

Główne cele sztuki: uczyć i dawać przyjemność

Po Horacym (65 r. p.n.e. – 8 r. p.n.e.) pozostało niewiele dzieł: cztery księgi pieśni (nieco ponad 100 utworów), po kilkanaście **epod** i satyr, wreszcie 24 listy poetyckie. Dorobek okazał się jednak na tyle ważny, że dziś w niemal wszystkich opracowaniach dotyczących literatury antycznej Quintus Horatius Flakkus określany jest jako najważniejszy rzymski liryk. Tę pozycję zdobył sobie nie tylko dzięki praktykowaniu poezji, lecz również za sprawą teoretycznych rozważań zawartych w *Sztuce poetyckiej* (*Ars poetica* lub *De arte poetica*). Dzieło powstało dla kilku przedstawicieli jednego z ważnych rodów arystokratycznych – Pizonów. Ci bogaci Rzymianie wspierali różnych twórców, ale sami też pragnęli tworzyć. Horacy napisał więc *List do Pizonów*, który z czasem zaczęto nazywać *Sztuka poetycką*. Drugi z tytułów dobrze oddaje zawartość wierszowanego listu. Autor przedstawia w nim swe poglądy na literaturę i podaje zasady, które powinien wziąć pod uwagę każdy pisarz (nawet zanim jeszcze przystąpi do tworzenia). Horacy przestrzegał m.in. przed niebezpieczeństwem popadnięcia w **grafomanię** – według niego należy łączyć talent z wytrwałym ćwiczeniem. Znajomość rzemiosła poetyckiego pozwala osiągnąć główny cel twórcy, czyli dostarczenie odbiorcy wiedzy i przyjemności (łac. *docere et delectare*). Dążenie do osiągnięcia pierwszego z celów wiązało się m.in. z obecnością odniesień do filozofii i historii oraz z ukazywaniem rzeczywistości w sposób krytyczny – sięgając po satyrę, Horacy pouczał swoich czytelników, jak nie powinni postępować. Autor pieśni i epod unikał przy tym publicystycznego dydaktyzmu, dbając nie tylko o treść, ale również o formę swoich wierszy, czyli m.in. o zastosowanie odpowiednich środków stylistycznych. Uzyskanie obu celów wiązało się z obszerną wiedzą z różnych dyscyplin oraz znajomością rzemiosła poetyckiego – twórcę spełniającego te warunki określano jako *poeta doctus* (poeta uczony), wymieniając w tym gronie m.in. Horacego.

Portret Horacego – muzeum w Wenuzji.

Źródło: Giacomo Di Chirico, *Quinto Orazio Flacco*, domena publiczna.

Poezja daje szansę na nieśmiertelność twórcy

Horacy uczył, jak pisać, nie tylko w *Sztuce poetyckiej*. W każdym z jego zbiorów znajdują się uwagi poświęcone tworzeniu. Rzymski liryk szczególnie często podejmował motywy [autotematyczne](#), odnosząc się do własnych dokonań literackich oraz do dzieł innych twórców. W odach, epodach, satyrach oraz listach wskazywał na pozytywne i negatywne wzorce, o których powinien pamiętać każdy, kto chce stworzyć wartościowe dzieło. Symbolem tworzenia poezji była w jego utworach lira albo lutnia, instrument, przy akompaniamencie którego śpiewano utwory literackie. W zbiorze *Pieśni* (*Carmina*), nazywanych też *Odami* przekonywał, że literatura unieśmiertelnia bohaterów i twórców, powoduje, że ważne wydarzenia nie odchodzą w zapomnienie. Wiarę w moc twórczości rzymski poeta wyraził przede wszystkim w pieśni, z której wywodzi się topos [exegi monumentum](#):

((Horacy

Oda III 30 [*Exegi monumentum aere perennius...*]

Stawiłem sobie pomnik trwalszy niż ze [spiży](#),
Od królewskich piramid sięgający wyżej;
Ani go deszcz trawiący, ani [Akwilony](#)
Nie [pożyją](#) bezsilne, ni lat niezliczony

Szereg, ni czas lecący w wieczności otchłanie.
Nie wszystek umrę, wiele ze mnie tu zostanie

Poza grobem. Potomną sławą zawsze młody,
Róść ja dopóty będę, dopóki na schody

Kapitolu z westalką cichą kapłan kroczy.

Gdzie z szumem się Aufidus rozhukany toczy,
Gdzie Daunus w suchym kraju rządził polne ludy,
Tam o mnie mówić będą, że ja, niski wprzód,

Na wyżyny się wzbiłem i żem przeniósł pierwszy

Do narodu Italów rytm eolskich wierszy.

Melpomeno, weź chlubę, co z zasługi rośnie,

I delfickim wawrzynem wieńcz mi włos radośnie.

Źródło: Horacy, *Oda III 30 [Exegi monumentum aere perennius...]*, [w:] tegoż, *Wybór pieśni*, oprac. Jerzy Królikowski, tłum. Lucjan Rydel, Wrocław 1971, s. 137.

((Stanisław Stabryła

Wstęp

Od czasów Safony [...] i Pindara poeci greccy, a później za ich wzorem także rzymscy, twierdzili, że dzieła ich okażą się trwałe i zapewnią im nieśmiertelność. Nigdy jednak przed Horacym ów tytuł do nieśmiertelności i przyszłej sławy nie został wyartykułowany w sposób tak bardzo konkretny i jednoznaczny jak w tej właśnie odzie: „moją zasługą jest to, że pierwszy przeniosłem do poezji italskiej rytmy pieśni eolskiej.

Źródło: Stanisław Stabryła, *Wstęp*, [w:] Horacy, *Dwadzieścia dwie ody*, tłum. Adam Ważyk, Wrocław 1991, s. CLIV.

Poezja ma moc wywyższania artysty nad zwykłych ludzi

Przekonanie o tym, że poezja ma moc unieśmiertelniającą Horacy wyrażał w kilku utworach. W pieśni III 1 (a więc rozpoczynającej tę księgę, którą zamykała oda III 30) podkreślał niezwykłość genialnego artysty, którego nazywał wieszczem i porównał do kapłana:

((Horacy

Oda III 1 [Odi profanum vulgus et arceo...]

Odi profanum vulgus et arceo

Precz, motłoch ciemny! Cóż mię on obchodzi? A wy słuchajcie

milcząc Muz kapłana! Pieśń nigdy dotąd nie śpiewana
Z mych ust niech Rzymskiej się święci Młodzi!

Źródło: Horacy, *Oda III 1 [Odi profanum vulgus et arceo...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. F. Faleński, Wrocław 1971, s. 89.

Słownik

autotematyczna literatura

literatura, która podejmuje refleksje na temat konkretnego utworu, ale też dotyczące procesu tworzenia w ogóle oraz roli sztuki

docere et delectare

(łac. uczyć i dawać przyjemność) te dwa cele sztuki były w antyku uznawane za główne: literatura miała podawać informacje, ale też być źródłem przyjemności i dostarczać wrażeń estetycznych

exegi monumentum aere perennius

(łac. wzniosłem pomnik trwalszy od spiżu) pierwszy wers pieśni Horacego, odnoszący się do dzieła poetyckiego, które jest wieczne – trwalsze niż np. pomnik wykonany ze spiżu (stopu miedzi, cyny i cynku)

epod

utwór złożony z dystychów (dwuwersów) o charakterystycznej budowie – drugi z wersów powinien być krótszy

grafomania

pisanie utworów literackich przez osoby pozbawione talentu; bezwartościowe utwory literackie

poeta doctus

(łac. poeta uczony) pojęcie to określa człowieka wszechstronnie wykształconego, erudyte wykorzystującego swoją wiedzę w trakcie pisania utworów literackich

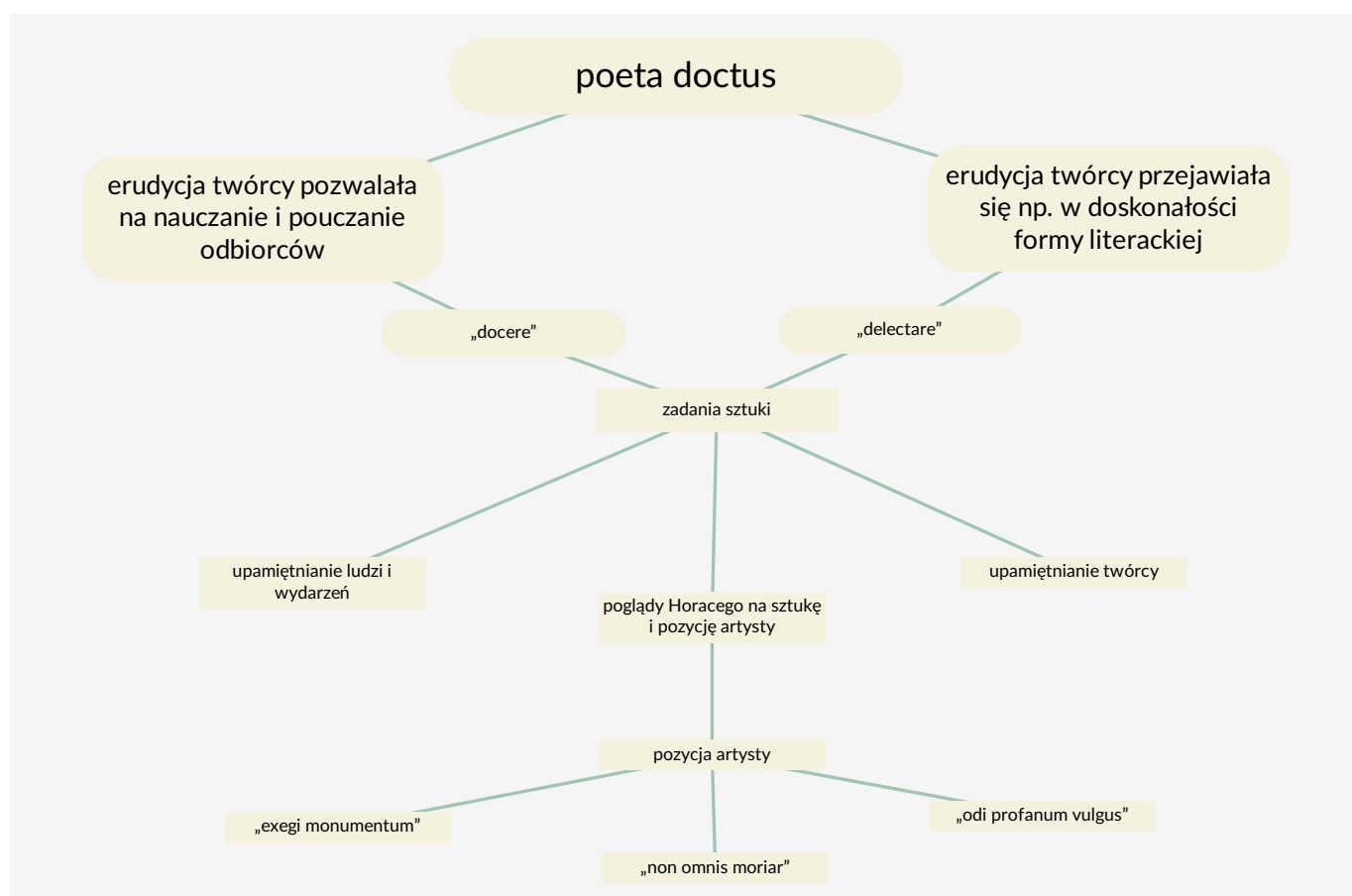
Mapa myśli

Polecenie 1

Uzupełnij mapę myśli cytatami ilustrującymi motyw zamieszczony w części „pozycja artysty”.

Polecenie 2

Na podstawie mapy myśli oraz przywołanych utworów sporządź plan wystąpienia na temat: „Horacy – *poeta doctus*”.

Horacy

Oda I 1 [Maecenas atavis edite regibus...]

“ O ty, którego niegdyś królami były przodki,
Mecenasie, mój skarbie, mój opiekunie słodki!
Bywa, że człek niejeden żywi jeno pragnienie,
By rozniecać kurzawę w olimpijskiej arenie,
A jeżeli osiągnie metę powózka chyża,
Mniema, iż go ku bogom palma zwycięstwa zbliża.
Inny znowu się wspina do kurulnych zaszczytów,
Zabiegając o względy tłumu zmiennych Kwirytów.
Tamten zaś opatruje zbożem własne spiżarnie,
Licząc, wiele też korcy z rynków libijskich zgarnie.
Ów zaś z zamięłowaniem ziemię pługiem obrabia;
Nigdy w myśl mu nie przyjdzie sięść na pokład korabia
I ze strachem żeglować przez cieśninę myrtojską:
Ponad skarby Attala woli zagrodę swojską.
Kupiec, gdy go na morzu groźny nęka huragan,
Chwali włości swe ciche, zyskom nie szczędzi nagan,
Lecz niebawem w świat płynie na skołatanej łodzi,
Boć niełatwo z dochodem niepokąźnym się zgodzi.
Niejeden zaś wytrawny pieczeniarski, biesiad wyga,
Przed kielichem starego Massyku się nie wzdryga,
Wśród łąk, co drzew cieniem i nurtem wody chłodnie,
Na gnuśnych wczasach całe przepędza popołudnie.
Wielu obóz pociąga i dźwięki trąb i surem,
Które przeczuciem wojny napęlniają ponurem
Serca matek. Myśliwy w kniei przepędza noc,
A gdy warchlak marsyjski w sidłach mu się szamoce,
Lub gdy wierne ogary wpadną na trop jelonka,
Zapomina, że w domu płacze za nim małżonka.
Ja, gdy czoło uczone w święte przystroję bluszcze,
Bogom czuję się bratem, nie dbam o ludzi tłuszcze.
W chłodnym gaju, gdzie tańczą z Nimf orszakem Satyry
Polihymnia mi chętnie nastraja struny liry,
Euterpe mi wtóruje na swej sielskiej piszczałce,

A ja sobie i Muzom **pieśń tę eolską** kształcę.
Jeśli na miano wieszczą zasłużyłem z twej strony,
Wierzę, iż sławą moją uderzę w nieboskłony.

Źródło: Horacy, *Oda I 1 [Maecenas atavis edite regibus...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. J. Birkenmajer, Wrocław 1971, s. 3–5.

((Horacy

Oda I 32 [Poscimur, si quid vacui sub umbra...]

Jeżelim kiedy z tobą w cieniu drzewa
Nucił piosenki, co nie pomrą wcześniej,
Niech mi twa struna teraz we wtór śpiewa
Łacińskiej pieśni,

Lutnio ty wdzięczna, której **pierwszy imał**
Mąż z Lesbos sławny, co śród szczęku broni,
Albo gdy pewny port mu flotę strzymał
Na cichej toni,

Śpiewał Bakchusa i Muzy ochoczy,
Dźwięcznymi Wenus z synem śpiewa głosy,
Śpiewał **Likusa**, co miał czarne oczy
I czarne włosy.

Ozdobo **Feba** i wszem bogom w niebie
Miła, co znoje osładzasz łagodnie,
Bywaj mi, lutnio, ilekroć ja ciebie
Przywołam godnie.

Źródło: Horacy, *Oda I 32 [Poscimur, si quid vacui sub umbra...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. T. F. Hahn, Wrocław 1971, s. 48–49.

((Horacy

Oda IV 3 [Poscimur, si quid vacui sub umbra...]

O, Melpomeno! Nad czyją kołyską
Choć raz uśmiechem zabłyśniesz łaskawie,
Tego w szermierce **istmijskie igrzysko**
Ni wóz **achajski** u mety nie wsławi.

Na Kapitolu tryumfów **nie zyszcze**
Ani wawrzynem uwieńczy go świeżym
Za to, że wodzem w wyprawie zdobywczej
Królów nadętych zuchwalstwo uśmierzył.

Ale mu fala rzeki domowej,
Ale mu poszum gęstej dąbrowy
Rytmy eolskie odmierzy.
Ale go w Rzymie, stolicy przemożnej,
Czcic będzie młodzież – bo spójrz, jak mnie, wieszczą,
Wielbi i w rzędzie najmielszych umieszcza,
A pies zawistny – już kąsa ostrożniej.

Muzo, co dźwięki potrafisz łagodzić
Lutni zbyt hucznej, złotego narzędzia!
Ty, która możesz, gdy jeno się zgodzisz,
Rybowi bezmownym dać pienie łabędzia!

Że mnie lud rzymski dziś palcem wskazuje:
„Oto nasz pieśniarz” i darzy oklaskiem,
Że mnie miłuje (jeżeli miłuje...)
I że oddycham – to z daru twojej łaski.

Źródło: Horacy, *Oda IV 3* [*Poscimus, si quid vacui sub umbra...*], [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. J. Tuwim, Wrocław 1971, s. 143–144.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz w tekście odpowiednie słowa lub grupy słów.

Oda I 1 Horacego to wiersz ☐ ciągły / ☐ stroficzny / ☐ biały, złożony z wersów ☐ 14-zgłoskowych / ☐ 13-sylabowych / ☐ o różnorodnej długości. Prezentuje ona typ liryki ☐ zwrotu do adresata / ☐ skierowanej do wszystkich odbiorców, a jej treść dowodzi, że między tworzeniem poezji a innymi zajęciami dającymi utrzymanie istnieje ☐ kontrast / ☐ podobieństwo / ☐ zależność.

Ćwiczenie 2

W Odzie I 1 postawa poety została skontrastowana z tym, czego pragną:

☐ kupcy.

☐ wysocy urzędnicy państwowi.

☐ Muzy.

☐ Mecenasy.

☐ zawodnicy biorący udział w zawodach sportowych.

☐ myśliwi.

Ćwiczenie 3

Na czym polega główna różnica między poetą a przedstawicielami innych profesji wymienionych w Ody I 1?

- ☐ Poeta nigdy nie zdobędzie majątku.
- ☐ Poeta nie stara się za wszelką cenę o uznanie innych ludzi.
- ☐ Tylko poeta robi to, co sprawia mu satysfakcję.
- ☐ Poeta nie może zdobyć sławy.

Ćwiczenie 4

Na podstawie ostatniej strofy Ody I 1 Horacego uargumentuj, czy zdaniem podmiotu lirycznego poecie bliżej jest do ludzi czy do bogów.

((Horacy

Oda I 1 [Maecenas atavis edite regibus...]

Ja, gdy czoło uczone w święte przystroję bluszcze,
Bogom czuję się bratem, nie dbam o ludzi tłuszcze.
W chłodnym gaju, gdzie tańczą z Nimf orszakiem
Satyry Polihymnia mi chętnie nastraja struny liry,
Euterpe mi wtóruje na swej sielskiej pieszczątce,
A ja sobie i Muzom pieśń tę eolską kształcę.
Jeśli na miano wieszczą zasłużyłem z twej strony,
Wierzę, iż sławą moją uderzę w nieboskłony.

Źródło: Horacy, *Oda I 1 [Maecenas atavis edite regibus...]*, [w:] *Wybór pieśni*, oprac. J. Krókowski, tłum. J. Birkenmajer, Wrocław 1971, s. 3–5.

Ćwiczenie 5

Na podstawie Ody I 32 ułóż plan wystąpienia na temat: Czemu – według Horacego – służy tworzenie poezji?

Ćwiczenie 6

Na podstawie Ody I 32 napisz tekst, w którym odpowiesz na pytanie: Kogo upamiętnia poezja – bohatera utworu czy twórcę?

Ćwiczenie 7

Odszukaj w Odzie IV 3 co najmniej trzy argumenty za tym, że Muzy to potężne boginie.

Ćwiczenie 8

Podmiot liryczny w Odzie IV 3 nazwał siebie wieszczem. Wyraz ten w języku polskim oznacza m.in. osobę przewidującą przyszłość. Ma to związek z łacińskim pojęciem *poeta vates*, czyli twórca mający od bogów umiejętność przewidywania przyszłych wydarzeń. Podaj co najmniej trzy synonimy słowa *wieszcz* wskazujące na tego typu umiejętności.

Dokonaj analizy i interpretacji Ody IV 8 Horacego. W liczącym co najmniej 150 wyrazów tekście odwołaj się do Ody IV 3.

((Horacy

Oda IV 8 [Donarem pateras grataque Kommodus...]

Mym przyjaciołom radbym, **Censorynie** ,
Rozdawać brązy, ofiarne naczynie
Lub mężnych Greków nagrodę, **trójnogi**.
I twój dział pewnie byłby nieubogi,
Gdybym w mym zbiorze te twory posiadał,
Którym **Parrhazjus lub Skopas** wdzięk nadał,
Ów kolorami, ten dłutem mistrzowsko
Tworząc człowieka albo postać boską.
Nie stać mię na to: takich kosztowności
Dom twój nie pragnie, umysł nie zazdrości.
Lecz pieśni lubisz — jam ci je dać gotów,
I opowiedzieć wartość ich przymiotów.
Wszak przez pisane **publiczne pomniki**
Z grobów nie wstają wielkie wojownicy,
Bo ni ucieczka, ni **Annibalowe**
Groźby, na jego odwrócone głowę,
Ani **pogorze** bezbożnej Kartagi,
Nie dały sławie **Scypiona** tej wagi,
Ni go podniosło wyżej owe miano
Afrykańskiego, jakie mu nadano
Nad to, co o nim wieszcz **kalabrski** śpiewa.
O kim pieśń milczy, niech się nie spodziewa
Cnót swych nagrodę zyskać. Nie wiem, czyli
I Romul z Marsa urodzon i z **Ilii**,
Raz zapomniany, mógłby w wieki płynąć?
I **Eakowi** nie dały też zginąć
W Styksie, na **wyspy wiodąc go fortune**,

Wieszczów cudowne słowa i piorunne.
Pieśń cnych wyrywa ze śmierci objęcia;
Ona im daje takie wniebowzięcia,
Że **Herkul** z bogi zasiada do stołu,
A z wzburzonego aż do dna żywiołu
Kastor z Poluksem ratują żeglarzy,
Śląc im promyki opiekuńczych twarzy.
Również i **Liber** w wianku z winnych liści,
Kto się doń uda, modły jego ziści.

Źródło: Horacy, *Oda IV 8 [Donarem pateras grataque Kommodus...]*, [w:] tegoż, oprac. Jerzy Królikowski, tłum. Lucjan Siemieński, Wrocław 1871, s. 154–155.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Poglądy Horacego na sztukę i pozycję artysty

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

8) tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

5) Horacy – wybrane utwory;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

5) rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- bierze udział w dyskusji na temat wielkości sztuki;
- dokonuje analizy i interpretacji wiersza *Exegi monumentum aere perennius...*;
- wymienia główne cele sztuki;
- omawia motywy autotematyczne;
- dokonuje analizy i interpretacji Ody IV 8 Horacego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z sekcjami „Wprowadzenie” oraz „Przeczytaj”. Zastanawiają się również nad argumentacją do dyskusji: Jak zmierzyć wielkość sztuki?

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wspomina o tym, że w wielu opracowaniach podkreśla się, iż Horacego można uznać za największego poetę w dziejach ludzkości. Rozpoczyna tym samym dyskusję na temat tego, jak mierzyć wielkość sztuki i w jaki sposób oceniać wartość dzieł.
2. Nauczyciel wraz uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Chętny uczeń odczytuje (np. korzystając z telefonu komórkowego z dostępem do internetu) wyjaśnienie hasła exegi monumentum aere perennius: [łac., ‘wniosłem pomnik trwalszy od spiżu’], zbudowałem pomnik trwalszy od spiżu, napisałem dzieło nieśmiertelne (na podstawie encyklopedii PWN). Następnie na głos odczytuje wiersz z sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie dzielą się na grupy. Korzystając z różnych źródeł internetowych oraz własnej wiedzy, opracowują następujące zagadnienia związane z wierszem (dobór zagadnień dla grup należy do nauczyciela):
 - rodzaj liryki,
 - gatunek utworu,
 - budowa wiersza,
 - osoba mówiąca w wierszu,
 - nastrój,
 - główny motyw,
 - przesłanie wiersza.
3. Uczniowie przechodzą do sekcji „Mapa myśli”. W parach wykonują zamieszczone tam polecenia.
4. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się”. Wykonują indywidualnie ćwiczenia 1, 2, 3. Wybrany uczeń prezentuje odpowiedzi. Pozostałe zadania uczniowie wykonują w parach. Wybrane osoby prezentują pracę na forum, inni komentują, nauczyciel ocenia.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel przytacza słowa z artykułu Roberta K. Zawadzkiego, *Racjonalne i nieracjonalne zasady poezji u Horacego i Arystotelesa*, *Collectanea Philologica* 9, 155-167, 2006. Horacy wyraża głębokie przekonanie, że [...] talent umożliwia poecie podjęcie pracy artystycznej – połączenie wszystkich czynników twórczych w jedną organiczną całość poetycką. Zresztą cała twórczość liryczna Wenuzyjczyka [...], świadczy o tej wspaniałej równowadze pomiędzy entuzjazmem, szaleństwem i natchnieniem a pracą [...]. Doceniając rolę czynnika irracjonalnego, Horacy jednak zawsze domaga się od swych wychowanków, by w procesie tworzenia pamiętali o tym podstawowym prawie poezji, jakim jest logika, sens, rozum i ciężka praca.
W kontekście koncepcji manistycznych, według których poeci powinni komponować utwory od razu, w jednej chwili, Horacy żąda, aby jego uczniowie opracowywali swoje wiersze raczej przez długie dni i lata, niż gdyby miały być one niedoskonałe.
2. Następnie zadaje pytania podsumowujące:
 - Jakie są główne cele sztuki?
 - Czym są motywy autotematyczne?
 - Czym jest topos *exegi monumentum*?
3. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu.

Praca domowa:

1. Dokonaj analizy i interpretacji Ody IV 8 Horacego. W liczącym co najmniej 150 wyrazów tekście odwołaj się do Ody IV 3.

Materiały pomocnicze:

- Robert K. Zawadzki, *Racjonalne i nieracjonalne zasady poezji u Horacego i Arystotelesa*, *Collectanea Philologica* 9, 155-167, 2006.
- <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1300425,Horacy-trwalszy-niz-spiz>

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Mapa myśli”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.